

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pauli Segneri S. J. Instructio [!] Poenitentis,
Confessarii, Et Parochi**

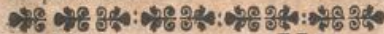
Segneri, Paolo

Augustae Vindelicorum ; Dilingae, 1696

Cap. VII. Modus hunc dolorem eliciendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52749](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52749)

tali castigatione æterna nostra salus dependeat! Navis, quæ modico instructa remigio furentis Oceani procellas non evasit, incolumis tamen ad portum appulsura fuisset, si ipsi remorum præsidio meliùs fuisset prospectum. Sic & anima, quæ minore gratiæ auxilio munita tentationum fluctibus obruitur, exitium effugeret secunda salutis, si abundantior rem sibi haberet assistricem gratiam. Non absque singulari causa sacris consignatum est litteris, *Eccl. 5. 5. de propitiato peccato nobis esse sine metu.* Quasi necesse sit peccato commisso timere, etsi certò nobis constaret de condonatione factâ; nam etiam obtentâ culpæ veniâ superesse potest hæc ipsa pœna, quacunque aliâ major, subtractio auxiliij divini, quæ multis exitit æternæ damnationis occasio. Ajunt viperæ venenum adeò esse pestilens, ut licet adhibito medicamine vita eximatur periculo, valetudo tamen semper maneat afflicta, præcipuè autem oculorum hebetetur acies. Maledictum peccatum! tu es venenata hæc vipera, quæ post morsum in vulnere relinquit pestem, & singulariter visum debilitas; adeò ut intueri non liceat & perpendere has veritates, veluti fide essent indignæ. *Per diem incurrent tenebras, & quasi in nocte, sic palpabunt in meridie Job. 5. 14.* Ita pronuntiatum est de peccatore.

CAPUT VII.

Modus hunc dolorem eliciendi.

Nautarum chartæ non solum signatos exhibent portus, sed etiam ven-

tos, quibus provehantur navigia. Minima foret hæc nostra instructio, si declaratâ necessitate doloris, non etiam rationem docerem eum consequendi, atque ostenderem, unde tam favorabilis adspiceret aura, quæ ad felicem deducat terminum navigantes, Triplex potrigio subsidium. Primum est, humillimè sibi à Dei bonitate deposcere hoc doloris beneficium, quod ipso solo donante possidemus, estque donum adeo grande, ut plaris faciat Deus, peccatorem culpæ reatu sublevari, quàm mundum è nihilo produci universum.

Ex altera parte promittit Dominus, quancunque piè & perseveranter petituri essemus, quod ad salutem nostram est necessarium, preces esse exaudientis. Quapropter magna cum fiducia ad ipsum possumus recurrere, etsi nullo proprio subnixi merito, quia libens exaudit, neque movetur meritis nostris ad præstandum postulata, sed suamet summa Bonitate, suisque promissis. *Sicut maverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum. Exod. 22. 27.* Hoc prædium orationis non solum est efficacissimum, sed pro quibusdam unicum; quippe adeò indurati sunt cordis, ut nisi factis ad Deum precibus expugnentur, nunquam sincera conversio sit consecutura. Opus hic est cælesti rore, quo sensum penetrante emolefcent.

Alterum adjumentum erit, adhibere & ponderare ea incitamenta seu mortifica, quibus animus excitetur ad penitentiam; quod est virgâ Moysis percutere petram, ut fluant aquæ. Quare considera & expende Dei bonitatem tantam, quam, si possemus, infinito amoris

ris affectu deberemus amplecti ac venerari. Considera ejus immensam ac ineffabilem pulchritudinem, quam nemo clarè inuebitur, qui non plus millies ipsam amet quàm semetipsum. Unde si Deus vultum suum revelaret dæmonibus, à quibus modò atrocissimis impetratur blasphemis, non possent non verso in benevolentiam odio multiplicat s laudibus maledicta commutare. Vides nunc, quomodo admirandam hanc bonitatem, quam amare debueras, contempseris, eique tergum obverteris, ut tuas sordidas sectareri cupiditates, calcato ejus sanctissimo imperio, ut propriæ tuæ annueres voluntati. Considera infinitam ejus Sapientiam, quæ videt omnia; cogita, te ab eadem observatum, dum peccabas, quæ infinito exercebatur odio id ipsum crimen tuum, tu verò cæcus irruisti, veluti oculos illius fallere posses, aut nulla illius, tam etâ videret, habenda esset ratio. Considera Ejus Providentiam semper intentam ad beneficiendum, & tu illam traxisti ad obsequendum malefactoris tuis, ut nempe rebelles sibi aleret. Considera Omnipotentiam, nunquam non occupatam defendendo te contra irruentia mala, & tu illam coëgisti tecum collaborare tuis iniquitatibus, ut nempe suum protegeret traditorem. Considera Immensitatem, coram qua tu infinities vñtor & abjectior es, quàm minima arenula comparata vastissimis cælorum orbibus. *Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo. Isa. 40. 17.* Judica nunc, quid tu solus sis inter tot ac tantas creaturas. Et tamen ausus es caput attollere contra summam hanc

Majestatem, ei coronam detrahere, & quantum per te fieri poterat, pedibus conculcare: majore utique insaniâ, quàm si formica contra solem se se erigeret, ejusque lumen cuperet extinguere. *Contra omnipotentem roboratus est; cucurrit adversus eum erecto collo, Job. 15. 25.* Plurimum etiam conferet ad excitandum hanc dolorem, si veluti in bilance, statuantur peccata propria, illic Dei beneficia, non ut nobis utilia & jucunda, sed tanquam dona & gratiæ, quæ fluminum instar ex immenso bonitatis Divinæ pelago promanantia, nos deportent ad illum. Quare considera, quòd Deus ab æterno te respexit, amaverit, non ob aliquod tuum meritum, sed ex sola sua misericordia, tæque decreverit creare prætermisissis innumeris, quos tuo loco poterat substituire, idemque postea executus fuerit, quod statuerat, largiendo tibi corpus omnibus instructum sensibus, animam suis ornatam potentijs, prospiciendo alimenta, vestium, habitationisque subsidia, dato ad hæc rebus creatis omnibus mandato tibi serviendi, quo tibi ad usum & oblectationem præstò esse jubebantur. Eripuit te ex tantis periculis & damnis, Pauperiem, qua premuntur plurimi, à te avertit. Angelum è paradiso constituit, semper lateri tuo adhaerentem. Restant innumera alia his non inferiora beneficia tibi que incognita, quæ omnia conservat & continuat in singula momenta, quod tantundem est, ac si primò ea conferret.

Adde modò memoratis donis naturæ ea, quæ spectant ad gratiam, & infinities antecellunt præcedentibus. Voluit

Iuic te nasci inter Christianos : toties ad percipienda Sacramenta admisit. Conversionem tuam diu expectavit, multis ob leviora delicta, quam tua merebantur, ad inferni supplicia deturbatis. Insequitur fugientem, millies cor pungit inspirationibus, hortatur, & orat. *Laborat rogans*, ut loquitur Hieremias. Reddit etiam facessere iussus, quia unice te desiderat esse salvum.

Huc demum revoca, & expende beneficium redemptionis, & quanti ponderis sit, Deum fieri hominem amore tui, mortemque pro te inter tantos cruciatus perpeti, exhaustâ laboribus vitâ, quam pauper & contemptus duxerat. Moriens te infiniti thesauri suorum meritorum hæredem instituit; maximis impensis te dæmonis extractum mancipatu in libertatem asseruit: ad dignitatem filii Dei evexit, se ipsum in sacratissimo Sacramento tibi tradidit: atque hæc omnia tanto amoris affectu præstitit, ut parum etiam fecisse sibi videretur, sudoris fuisse modicum, tormenta pertulisse exigua. Desiderabat longius patiendi progredi, ideoque cor suum multo acerbioribus obrui tormentis permisit, quam ejus corpori crudelissimi infligere valebant inimici, tamen ex tua servitute nihil detrimenti, aut ex tua salute emolumenti esset percepturus, nihilque tua damnatio ei præjudicaret. Hæc omnia in unum cumulum congere beneficia præter infinita alia, quæ recepisti. Affer vicissim, quæ reddidisti, & pondera si potes numerum, gravitatem & sæditatem peccatorum tuorum; levitatem, qua ea perpetrâsti, ingratitude summam, cujusmodi nul-

lus unquam homo in alterum hominem admisit. Obstupescet, quod te terra sustinuerit, cæli non fuerint averlati. Admirare creaturas omnes non ad vindicandam Conditoris sui injuriam fuisse armatas, cujus tu sacratissimum Nomen, beneficia, gratiam, legem, exempla, sanguinem, mortem, redemptionem conculcâsti.

Quod si hi stimuli necdum penetrant, neque cordis tui duritiem valeant expugnare, quid porro ægendum? Considera tibi ante oculos flammam illam horrendam, quæ non alio nutriuntur pabulo, quam tuis peccatis, contemplare lacus liquida pice refertos, sulphureos torrentes, subterraneos carceres, ubi tenebris nunquam discutiendis, sempiterna fame, fetore, tristitia blasphemantium rabie, perenni desperatione excruciantur sensus omnes, omnesque anime perentis, cui ferendum erit, quod olim nunquam, quod desideraverit, obtinger. Et hæc omnia per totam æternitatem, nempe tot sæculis, quot stellæ numerantur in firmamento, & infinitis ultra: tot sæculis, quot folia videntur in arboribus, & infinitis ultra: tot sæculis, quot sunt in maris litore arenarum cumuli, & infinitis ultra. Ita si omnem temporis mensuram cogitando exhausteris, quantam imaginandi vis tibi repræsentaverit, cito tamen, te nihil computasse. Quod caput est, nullam unquam concedetur fomentum, nullam ab amico veniet solatium, non collatendi parentibus erit facultas, nulla se relaxandi, somnūque capiendi potestas: nemo vel unquam immansum incendij valebit extinguere. *scitillam: nulli*

nulla à seivissimis tortoribus vel inuis
momenti poterit impetrari pœnarum
cessatio. Nullum omnino, quantum
ex una aquæ guttula capi posset, refri-
gerium. Interroga nunc carnem cu-
am: *Quomodo poterit habitare cum ar-
dioribus sempiternis? Isa. 33. 14.* Quid a-
get æternis addicta ignibus, quid ager?
si nunc lecto affigeretur per unius dun-
taxat anni spatium, nulla data potesta-
te, se ex uno in alterum latus vertendi,
videretur ei tormentum intolerabile.
At nunc ipsi occine: O æternitas! O æ-
ternitas! Et quid te fiet flammis im-
mersâ, si supra lectulum plumis refer-
tam cubare, crudele censet supplicium?
Et nunc non superest alia post peccatum
commissum evadendi via, nisi per pœ-
nitentiam, sine qua lata jam est dam-
nationis sententia. Nullum hic datur
medium, aut ignis aut aqua. *Apposui
tibi ignem & aquam.* Aut plange cum
pœnitentibus, aut urere cum damnatis.
Unum oportet eligere, aut infernum,
aut pœnitentiam.

Alterum denique adjumentum expe-
ditè eliciendi contritionem, cum Con-
fessio adeunda est, erit istud, nempe se
assuefacere frequenter eliciendo hunc
actum, sibi que ejus ulum quotidiano
exercitio, reddere familiarem, animum
imbuedo nobilissimo amoris motivo.
Et quis scit, an non ex hoc aliquando
æterna tua pendeat felicitas? Multi ex
Doctoribus sunt, qui doceant, omnes
obligari in mortis articulo ad elicien-
dam talem contritionem, ut modo o-
mnium optimo securam reddant suam
salutem, cujus tunc decretoria jacitur
alca. Et certissimum est, deficiente

Confessario modum hunc non solum
esse optimum, imò unicum. Quid er-
go ager talis instante vitæ discrimine,
qui artem hanc nunquam in vitæ decur-
su addiscere studuit? Noli tibi persua-
dere, scitè te in theatro partes tuas actu-
rum, qui nullum antè edidisti dexteri-
tatis tuæ specimen. Et audes sperare,
præclarum te fore in hac scena actorem,
præ qua nulla dari potest magis setla?
Quoties perambulant cursores stadium,
antequam dies certaminis adveniat, ne
ad inexploratum obicem remoram pa-
tiantur. Quanto tempore docentur Ac-
cipitres redire & insidere Magistri ma-
nibus, ne cum in aucupio emittuntur,
pristinam, cui assueverant, repetant liber-
tatem. Quapropter quotidie saltem
vespere priusquam quieti te dederis, in
genua procumbes, & veluti ad judici-
um te compones, breviter examinando
conscientiam, precandòque erratorum
veniam eâ ratione, quam tibi submini-
strabo, aut aliâ huic simili, ne improvi-
sa temors occupet, & latronis instar bo-
nis omnibus temporalibus & æternis te
exspoliet ignarum, quibus armis vim
hostilem possis retundere.

ORATIO.

Domine mi IESU CHRISTE,
Deus animæ meæ, Creator me-
us & Redemptor meus; En dies ista præ-
terijt, & nescio quot mihi in vita mea
superfuit; scio equidem, semper me
propinquorem fieri ultimæ horæ, &
tamen non solum delicta mea præterita
non emendo, sed & novam ingrati-
tudinem atque recëntia debita superaddo.
Quid

Quid itaque dicam: pudet ac pœnitet, quòd infinitam Majestatem tuam peccando offenderim hac die & toto vitæ meæ tempore. Detestor peccata plus quàm omnia alia mala, non aliam ob causam, quàm quia tu summum Bonum es, idèoque dignissimus amore. O me beatum, si nunquam commissem, quæ oculis tuis displicebant. Certus sum, tuo fretus auxilio, quòd si rursus eadem nunc deberem repetere, nullius rei gratâ vellem committere, tuumque honorem ac beneplacitum meis commodis præferrem. Ignosce quidquid hactenus deliqui, & miserere animæ meæ peccatrici, quod à te per pretiosum tuum sanguinem peto. Spero quòd me in tuam sis recepturus gratiam, O mi clementissime Deus; interea propono firmissimè cum tua gratia evitare omnes malas occasiones, proximè confiteri, & priùs mori, quàm rursus peccare.

*****

CAPUT VIII.

De Proposito necessario Pœnitenti.

USitatum est Collybistis, non clavis quasi oculis nummos admittere, sed accuratè inspicere, nè fortè subsint adulterini, imò & trutinæ impositos examinare, ac iusto carentes pondere excludere. Id ipsum facit Justitia Divina: Non approbat dolorem nostrum (qui est moneta illa, quam pro inopia nostra possumus offerre) neque acceptat, nisi priùs exploratum. Prima cura est,

dispicere, num vitio quopiam laboret, sitque probi ac incorrupti metalli, nec æquo pondere deficiat. Dnas exigit pœnitentiæ nostræ conditiones. Prima est, ut sit supernaturalis, tum ob meritum, ex quo procedit, tum ob gratiam, quæ concurret ad illam illiciendam. Alias non nisi humanus erit dolor, & exigui valoris. Quare si quem pœnitentia violatæ castimoniz, ex eo duntaxat capite, quòd publicato crimine peccatorum hoc cogeretur erubescere, familiarè maculam inuulerit, aut principis exciderit gratia; profectò monetam hic porrigeret, quæ neutiquam satisfacere debito, uti non satisfacit Antiochi pœnitentiæ in hunc modum constituta. Sed de hoc satis dictum est supra. Restat nunc altera conditio, quam requirit sincera pœnitentiæ, ut nempe non solum probet sit materiæ, sed etiam iusto subsistat pondere, hoc est, ut non modò sit supernaturalis, sed etiam efficax, ita ut animam potenter à peccato abstrahat, neque solummodò iubeat deservari id, quod male actum est, sed insuper etiam tanto confirmet robore, quo statuat, deinceps ad præterita peccata non amplius reverti. Et hoc propositum juxta probabiliorem sententiam debet esse explicitum, spectato sine primario pœnitentiæ, qui est, emendare viam peccatoris isto voluntatis decreto. Cæterum propositum hoc commune est tam contritioni, quàm attritioni, & ideo in eo consistit potissima difficultas, & arduitas, quam reperit anima conversionis suæ avida. Et quot sunt, qui ab hoc scopulo consternati resiliunt atque recedunt, cum jam jam paternis brachiis unâ cum fi-